PROCEDURY POSTĘPOWANIA

W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

PUBLICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 6

W BOGUSZOWIE - GORCACH

SPIS TRESCI:

1.	Procedury postępowania na wypadek skażenia biologicznego lub chemicznego na terenie szkoły	str.3
2.	Zasady postępowania w przypadku uzyskania informacji o podłożeniu lub zlokalizowaniu urządzenia wybuchowego na terenie szkoły	str.7
3.	Procedura postępowania na wypadek podłożenia ładunku wybuchowego lub stwierdzenia podejrzanego pakunku na terenie szkoły	str.15
4.	Procedura na wypadek wtargnięcia napastnika na teren szkoły	str.17
5.	Procedura reagowania w przypadku wystąpienia cyberprzemocy	str.21
6.	Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia na lekcji, stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz innych	str.29
7.	Procedura postępowania w przypadku ucznia uniemożliwiającego prowadzenie lekcji	str.30
8.	Procedura postępowania w przypadku ewakuacji osób niepełnosprawnych	str.31
9.	Procedura postępowania w przypadku, gdy rodzice lub opiekunowie nie odebrali dziecka ze świetlicy szkolne w wyznaczonym czasie	str.32

PROCEDURY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK SKAŻENIA BIOLOGICZNEGO LUB CHEMICZNEGO NA TERENIE SZKOŁY

WAŻNE TELEFONY ALARMOWE
Policja 997
Straż pożarna 998
Pogotowie Ratunkowe 999
Telefon alarmowy 112

SPOSÓB POWIADAMIANIA ODPOWIEDNICH SŁUŻB

1. Wybierz jeden z ww. numerów.
2. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:
   - nazwę i adres szkoły rodzaj
   - stwierdzonego zagrożenia
   - imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
   - telefon kontaktowy
   - zrealizowane przedsięwzięcia
   - potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie

OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA PRZEPROWADZENIE EWAKUACJI

Osobą odpowiedzialną za podjęcie decyzji o ewakuacji jest dyrektor szkoły lub w razie jego nieobecności osoba pełniąca funkcję zastępcy dyrektora.
Dyrektor szkoły ma obowiązek wyznaczenia osoby odpowiedzialnej do przeprowadzenia ewakuacji.
Każdy nauczyciel ma obowiązek zadbania o przestrzeganie przez uczniów zasad ewakuacji. Podczas poszczególnych procedur nauczyciel musi zadbać o bezpieczeństwo wszystkich przebywających pod jego opieką uczniów, w tym celu niezwykle ważne jest by każdy nauczyciel dopełnił obowiązku sprawdzenia obecności wraz z rozpoczęciem lekcji; szczególnie należy zadbać o uczniów niepełnosprawnych oraz o zachowanie porządku i udaremnić możliwość wystąpienia paniki.
Znajomość zasad postępowania w przypadku zagrożenia biologicznego czy chemicznego obowiązuje każdego pracownika szkoły. W celu zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa należy przeprowadzać ćwiczenia ewakuacyjne zgodne z zasadami postępowania w określonej sytuacji zagrożenia.

Przez **ZAGROŻENIE CHEMICZNE** rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, bruceloza etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

Sygnałem oznajmiającym o zagrożeniu biologicznym czy chemicznym jest ciągły dzwonek.
Każdy pracownik szkoły ma obowiązek powiadomić w pierwszej kolejności dyrektora szkoły albo osobę pełniącą obowiązki, kolejnych pracowników szkoły, jeśli nie została do tego wyznaczona przez dyrektora konkretna osoba.

I. KTÓRYŚ Z PRACOWNIKÓW SZKOŁY OTRZYMUJE INFORMACJE O MOŻLIWOŚCI SKAŻENIA OTOCZENIA NA OKOŁO SZKOŁY

Należy wówczas:

1. Powiadomić dyrektora szkoły a w przypadku jego nieobecności powiadamiamy osobę wybraną do pełnienia obowiązków zastępcy
2. Dyrektor lub osoba wyznaczona na stanowisko zastępcy w czasie nieobecności dyrektora szkoły ma obowiązek zaalarmować wszystkich osoby przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru. . Dyrektor szkoły lub osoba wyznaczona do pełnienia obowiązków jest odpowiedzialna za podjęcie procedur alarmowych oraz za jego wszczęcie. Dyrektor szkoły albo osoba pełniąca obowiązki ma obowiązek wyznaczyć osobę lub osoby do powiadomienia pozostałych pracowników szkoły, w taki sposób by nie wywołać paniki.
3. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż Pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
4. W budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
5. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
6. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji
7. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
8. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
9. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

II. SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ CZY BIOLOGICZNĄ A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ, GDYŻ JEDEN Z PRACOWNIKÓW SZKOŁY ZOSTAŁ POWIADOMIONY O MOŻLIWOŚCI WYSTĄPIENIA OWEGO ZAGROŻENIA LUB ZAOBSERWOWANIA NIEOKREŚLONEJ SUBSTANCJI

Należy:

1. Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. Kocem;
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, osobę pełniącą obowiązki zastępcy dyrektora w razie jego nieobecności. . Dyrektor szkoły lub osoba wyznaczona do pełnienia obowiązków jest odpowiedzialna za podjęcie procedur alarmowych oraz za jego wszczęcie. Dyrektor szkoły albo osoba pełniąca obowiązki ma obowiązek wyznaczyć osobę lub osoby do powiadomienia pozostałych pracowników szkoły, w taki sposób by nie wywołać paniki;
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły celu rozpoczęcia ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru do miejsca zbiórki. W przypadku zagrożenia chemicznego czy biologicznego należy udać się do budynku sali gimnastycznej lub wyznaczonego przez dyrektora czy osoby pełniącej obowiązki;
7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka;
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń;
10. W obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
11. Sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji;
12. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
13. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym

pochłanianiem substancji;

14. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
15. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

III. SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ CZY BIOLOGICZNĄ A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, DOPIERO PO POJAWIENIU SIĘ ZBIOROWYCH OBJAWÓW

Należy:

1. Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, osobę pełniącą obowiązki zastępcy dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję; dyrektor szkoły lub osoba wyznaczona do pełnienia obowiązków jest odpowiedzialna za podjęcie procedur alarmowych oraz za jego wszczęcie. Dyrektor szkoły albo osoba pełniąca obowiązki ma obowiązek wyznaczyć osobę lub osoby do powiadomienia pozostałych pracowników szkoły, w taki sposób by nie wywołać paniki
3. Przykryć substancję np. Kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się;
4. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
5. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
6. Ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły;
7. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
8. W szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny;
9. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

O PODŁOŻENIU LUB ZLOKALIZOWANIU URZĄDZENIA WYBUCHOWEGO NA TERENIE SZKOŁY

1. ALARMOWANIE.

1. Osobie przyjmującej zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego oraz administratorowi obiektu nie wolno lekceważyć żadnej informacji na ten temat.
2. Osoba, która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego albo zauważyła w obiekcie przedmiot niewiadomego pochodzenia, mogący zawierać materiał wybuchowy powinna powiadomić o tym:
   - dyrektora szkoły
   - Policję – tel. 112 lub 997, która z urzędu dokonuje sprawdzenia wiarygodności każdego zgłoszenia,
3. W zależności od rodzaju zdarzenia, zawiadamiając Policję należy podać:
   - treść rozmowy ze zgłaszającym podłożenie urządzenia wybuchowego, którą należy prowadzić wg wskazówek załączonych do instrukcji – załącznik nr 1,
   - treść przesłanej wiadomości o podłożeniu urządzenia wybuchowego (list przesłany drogą elektroniczną należy zabezpieczyć wg wskazówek załączonych do instrukcji – załącznik nr 3),
   - miejsce i opis zlokalizowanego przedmiotu, który może zawierać materiał wybuchowy,
   - numer telefonu, z którego prowadzona jest rozmowa i swoje nazwisko,

1. CZYNNOŚCI PODEJMOWANE PRZEZ DYREKTORA SZKOŁY PO UZYSKANIU INFORMACJI O PODŁOŻENIU URZĄDZENIA WYBUCHOWEGO LUB W WYPADKU JEGO ZLOKALIZOWANIA.

1. Do czasu przybycia Policji czynnościami zarządza dyrektor szkoły, a w czasie jego nieobecności osoba przez niego upoważniona.
2. Zarządzający czynnościami, w sytuacji, gdy urządzenie wybuchowe nie zostało jeszcze zlokalizowane, poleca aby użytkownicy pomieszczeń dokonali sprawdzenia, czy znajdują się w nich:
   - przedmioty, których wcześniej nie było i nie wnieśli ich użytkownicy pomieszczeń (a mogły być wniesione i pozostawione przez inne osoby, np. interesantów),
   - ślady przemieszczenia elementów wyposażenia pomieszczeń,
   - zmiany w wyglądzie zewnętrznym przedmiotów znajdujących się w pomieszczeniu oraz emitowane z nich sygnały (np. dźwięki mechanizmów zegarowych, świecące elementy elektroniczne itp.).
3. Pomieszczenia ogólnodostępne, takie jak: korytarze, klatki schodowe, szatnie, toalety, piwnice, itp. oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu powinny być sprawdzone przez pracowników szkoły, w przypadku stwierdzenia przez użytkowników pomieszczeń obecności przedmiotów, których wcześniej nie było lub zmiany w wyglądzie i usytuowaniu przedmiotów stale znajdujących się w tych pomieszczeniach, można

przypuszczać, iż mogą to być urządzenia wybuchowe, w takiej sytuacji:

- nie wolno dotykać zlokalizowanych przedmiotów, a o ich umiejscowieniu należy natychmiast powiadomić dyrektora szkoły lub osobę pełniącą funkcję administratora.

4. Dyrektor szkoły może wydać decyzję o ewakuacji osób z zagrożonego obiektu przed przybyciem Policji.

2. W przypadku ogłoszenia ewakuacji **dyrektor szkoły poleca** użytkownikom pomieszczeń zabrać ze sobą rzeczy osobiste, z którymi przybyli do szkoły i mieć je stale przy sobie np.: torebki, plecaki oraz nakrycia wierzchnie,

3. Dyrektor szkoły ogłaszając ewakuację powinien zachować spokój i opanowanie, aby nie dopuścić do przejawów paniki.

1. AKCJA ROZPOZNAWCZO - NEUTRALIZACYJNA ZLOKALIZOWANYCH URZĄDZEŃ WYBUCHOWYCH.

1. Po przybyciu do szkoły policjanta lub policyjnej grupy interwencyjnej dyrektor szkoły przekazuje im wszelkie informacje dotyczące zdarzenia oraz wskazuje miejsca zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia i punkty newralgiczne w obiekcie,

2. Policjant lub dowódca grupy policjantów przejmuje zarządzanie czynnościami, a dyrektor szkoły udziela mu wszechstronnej pomocy,

3. Na wniosek policjanta zarządzającego czynnościami dyrektor szkoły podejmuje decyzję o ewakuacji użytkowników i innych osób z obiektu – o ile wcześniej to nie nastąpiło,

4. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia oraz neutralizowaniem ewentualnie podłożonych urządzeń wybuchowych zajmują się uprawnione komórki organizacyjne Policji, przy wykorzystaniu specjalistycznych środków technicznych,

5. Po zakończeniu czynności policjant przekazuje protokolarnie obiekt dyrektorowi szkoły.

4. POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

1. Dyrektor szkoły podejmuje wszelkie czynności zmierzające do fizycznej i technicznej ochrony obiektu, uniemożliwiające podkładanie w nim urządzeń wybuchowych,

2. Dyrektor szkoły na bieżąco organizuje szkolenia personelu w zakresie stosowania niniejszej instrukcji oraz prowadzenia ewakuacji, a także posiada aktualny plan obiektu zawierający informację o rozmieszczeniu punktów newralgicznych, takich jak: węzły gazowe, energetyczne i wodne, który udostępnia na żądanie policjanta zarządzającego czynnościami,

3. Dyrektor zapewnia bieżące monitorowanie wiadomości przekazywanych na adresy poczty elektronicznej danej instytucji, podawane do publicznej wiadomości jako adresy kontaktowe, pod kątem ewentualnego wpływu informacji o zagrożeniach dla obiektu.

4. Z treścią niniejszych „zasad postępowania” dyrektor zapoznaje pracowników szkoły.

BIBLIOGRAFIA

Mroczko F., *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych,* Praca naukowa Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, Wyd. WWSZiP Wałbrzych 2014
Broszura Miasta Stołecznego Warszawy: *„ Zasady na wypadek wtargnięcia napastnika na teren placówki oświatowej”*, Warszawa 2015.

Akty prawne

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym - Dz. U. z 2007r., Nr 89, poz. 590 oraz z 2009 r. Nr 11, poz. 59.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. Nr 113, poz. 985 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002r., Nr 147, poz.1229 z późn. zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U z 1993 nr 91, poz. 421). 5.Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r.)

Źródła internetowe

https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl

*https://www.librus.pl/.../informacje-prawne/organizacja-pracy-szkoly/*procedury-*w-szkole*

*https://*www.youtube.com*/watch?v=G5eKc6iGubI*

ZAŁĄCZNIK NR 1.

Zasady postępowania dla osób, które jako pierwsze uzyskały informację o podłożeniu lub zlokalizowaniu urządzenia wybuchowego w obiekcie użyteczności publicznej

1. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana telefonicznie

- zachowaj spokój i nie rozłączaj się,
- jeżeli to możliwe, zasygnalizuj innym osobom, aby przysłuchiwali się rozmowie,
- poproś o powiadomienie o tej sytuacji administratora i Policję,
- jeżeli aparat telefoniczny identyfikuje numer dzwoniącego, zanotuj ten numer albo symbole, które się pojawiły na wyświetlaczu
- zapisz dokładnie słowa informacji,
- utrzymuj dzwoniącego jak najdłużej na linii; użyj *Formularza rozmowy ze zgłaszającym podłożenie urządzenia wybuchowego*, który pomoże Ci zebrać jak największą liczbę informacji,
- jeżeli to możliwe, nagraj rozmowę
- bądź dostępny i gotowy do przekazania szczegółowych informacji dotyczących rozmowy służbom przybyłym na miejsce,

2. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana osobiście

- jeśli osoba przekazująca informację odejdzie zanotuj, w którym kierunku się udała,
- powiadom administratora i Policję,
- zapisz przekazaną informację dokładnie w ten sam sposób, w jaki została wyartykułowana,
- zanotuj rysopis osoby, która przekazała informację:

- imię, nazwisko, pseudonim – jeśli są znane,
- płeć,
- wiek,
- sylwetka (waga/wzrost),
- włosy i kolor oczu,
- rasa,
- typ/kolor ubrania,
- głos (głośny, głęboki, z akcentem, itp.),
- znaki szczególne.

3. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana listownie

- jeżeli to możliwe ogranicz dostęp do dokumentu innym osobom,
- zawiadom administratora i Policję,
- zapamiętaj, kto widział i dotykał dokument,
- jeżeli to możliwe sfotografuj treść dokumentu,

4. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana pocztą elektroniczną

- zostaw wiadomość otwartą na komputerze,
- zawiadom administratora obiektu, administratora systemu wewnętrznego, Policję,
- utrwal informację, np. wydrukuj, sfotografuj albo skopiuj wiadomość i jej temat,
- zanotuj datę i czas odebrania wiadomości,

ZAŁĄCZNIK NR 2.

Formularz rozmowy ze zgłaszającym podłożenie urządzenia wybuchowego.

TRZYMAJ TĘ KARTKĘ POD TELEFONEM. POSTARAJ SIĘ NAGRAĆ ROZMOWĘ. PYTANIA

1. Kiedy bomba eksploduje ?
2. Gdzie jest teraz bomba ?
3. Jak wygląda bomba ?
4. Jakiego typu jest ta bomba ?
5. Co spowoduje eksplozję ?
6. Czy podłożyłeś bombę ?
7. Dlaczego ?
8. Gdzie mieszkasz ?
9. Jak się nazywasz ?

- DOKŁADNE SŁOWA WYPOWIEDZI.....
- .....
- .....
- PŁEĆ DZWONIĄCEGO..... WIEK.....
- NUMER TELEFONU DZWONIĄCEGO.....GODZINA.....
- DŁUGOŚĆ ROZMOWY..... DATA.....
- GŁOS DZWONIĄCEGO

- spokojny	- nosowy	- przełyka ślinę
- podekscytowany	- sepleni	- głęboko oddychał
- powolny	- chrapliwy	- załamujący się
- szybki	- głęboki	- podszywa się
- cichy	- przerywany	- akcent
- głośny	- brzmi znajomo	- normalny
- szczególny	- niewyraźny	- wystraszony
- śmiech	- płacz	- inne

- JEŻELI GŁOS BRZMI ZNAJOMO, KOGO PRZYPOMINA.....

- ODGŁOSY W TLE:

- uliczne
- sztućce
- głosy
- megafon
- muzyka
- odgłosy domowe
- silniki
- odgłosy biurowe
- maszyny fabryczne
- zwierzęta
- dobre połączenie
- zakłócenia na linii
- połączenie lokalne
- połączenie zamiejscowe
- budka telefoniczna
- inne.....

- JĘZYK WYPOWIEDZI:

- wykształcony
- wulgarny
- nieracjonalny
- obcobrzmiący
- niezrozumiały
- nagrany
- ostrzeżenie było odczytane

UWAGI.....

ZGŁOSZONO

DO.....DATA.....

NAZWISKO.....STANOWISKO.....

NUMER TELEFONU POD KTÓRY ZGŁOSZONO ……..

ZAŁĄCZNIK NR 3.

Algorytm postępowania w przypadku przekazania informacji o podłożeniu urządzenia wybuchowego za pomocą poczty elektronicznej

2. Trzymaj tę kartkę przy komputerze.
3. Systematycznie odbieraj pocztę elektroniczną! W szczególności, gdy jej adresat podany jest do wiadomości publicznej.
4. **Niezwłocznie powiadom administratora wewnętrznego systemu.**
5. W przypadku przekazania informacji pocztą elektroniczną należy dążyć do uzyskania i zabezpieczenia następujących danych:

- wyeksportowanej pierwotnej wiadomości e-mail (u bezpośredniego adresata, a nieprzesyłanej dalej), którą można wyedytować w programie – kliencie poczty elektronicznej w postaci pojedynczego pliku (*.msg, *.eml, itp.).
- w przypadku braku możliwości wyeksportowania całej wiadomości do osobnego pliku, należy zabezpieczyć wyłącznie u jej adresata, oprócz treści samej wiadomości, „nagłówek rozszerzony wiadomości” (właściwości wiadomości, źródło wiadomości), czyli fragment wiadomości zawierający informacje dot. „drogi” przebytej przez e-mail, złożonej z adresów IP serwerów pocztowych wraz z dokładnymi datami, czasami, ze szczególnym uwzględnieniem stref czasowych,
- w przypadku wykorzystania do powiadomienia komunikatorów należy dążyć do ustalenia zakresu czasowego połączenia (wskazanie czasu trwania połączenia, konkretnej daty związanej ze zdarzeniem, konieczne w celu weryfikacji użytkownika i przypisywania nieużywanego konta nowym użytkownikom, jak ma to miejsce np. w Gadu-Gadu, czas logowania i wylogowywania), numeru użytkownika komunikatora, nazwy profilowej użytkownika – nick’a.

ZAŁĄCZNIK NR 4.

Postępowanie w przypadku ujawnienia lub otrzymania przesyłki, mogącej zawierać urządzenie wybuchowe.

W przypadku ujawnienia/otrzymania podejrzanej przesyłki:

- nie przemieszczaj jej (trzymaną delikatnie odłóż),
- nie ściskaj ani nie deformuj,
- opuść pomieszczenie,
- natychmiast powiadom przełożonych i Policję,
- o wszystkich zastrzeżeniach, co do ujawnionej przesyłki należy niezwłocznie poinformować interweniującego minera – pirotechnika.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK PODŁOŻENIA ŁADUNKU WYBUCHOWEGO LUB STWIERDZENIA PODEJRZANEGO PAKUNKU NA TERENIE SZKOŁY

I.UPRAWNIENIA I ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSÓB REALIZUJĄCYCH KONIECZNE DZIAŁANIA:

Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno:

-dyrektor szkoły
-w przypadku jego nieobecności pełniąca obowiązki zastępca dyrektora
-w przypadku nieobecności wyżej wymienionych pracownik sekretariatu

Osobą odpowiedzialną za koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych jest nauczyciel wspomagający.

II.SPOSÓB POSTĘPOWANIA

1.Podłożenie ładunku wybuchowego

- Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego należy zapamiętać jak najwięcej szczegółów
- Zapisać natychmiast (jeśli jest to możliwe) wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje
- Niezwłocznie poinformować o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury
- Niezwłocznie poinformować o otrzymaniu zgłoszenia odpowiednie służby : policja, straż pożarna
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpoczęcie ewakuacji zgodnie z planem ewakuacji
- Nie wolno używać telefonów komórkowych
- Bezwzględnie należy wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb
- W miejscu ewakuacji należy policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
- Poinformować rodziców(prawnych opiekunów) o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu

2.Stwierdzenie podejrzanego pakunku

- Odizolować miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku
- Nie dotykać, nie otwierać i nie przesuwać podejrzanego pakunku
- Poinformować o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego należy rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
- Nie wolno używać telefonów komórkowych
- Bezwzględnie należy wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysowa lub

funkcjonariuszy służb
- W miejscu ewakuacji należ policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
- Poinformować rodziców(prawnych opiekunów) o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu

III.SPOSÓB PROWADZENIA EWAKUACJI:

1. Podczas zajęć:
- Sprawdzić, czy wszyscy uczniowie są w klasie
- Ustawić uczniów w parach na trasie wyjścia do drzwi
- Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi ustawić na przodzie
- Przed osobą niepełnosprawną ruchowo, przepuścić strumień ewakuowanych
- Zabrać dziennik i/lub listę dzieci z telefonami do rodziców (prawnych opiekunów)
- Wyprowadzić uczniów drogami ewakuacyjnymi na wyznaczone miejsce ewakuacji
- Sprawdzić obecność-czy wszyscy uczniowie doszli do wyznaczonego miejsca

2. Podczas przerwy:
- Zgromadzić uczniów znajdujących się w rejonie przebywania nauczycieli poprzez użycie ustalonego wcześniej sygnału
- Pozostali nauczyciele, pracownicy szkoły ustawiają się w wyznaczonych rejonach szkoły zgodnie z wcześniej opracowanym planem i gromadzą uczniów
- Ustawić uczniów w parach i opuścić budynek szkoły drogami ewakuacyjnymi, udając się na wyznaczone miejsce ewakuacji

PROCEDURA NA WYPADEK WTRAGNIĘCIA NAPASTNIKA NA TEREN PUBLICZNEJ SZKOŁY

1. PODSTAWA PRAWNA.

2. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym - Dz. U. z 2007r., Nr 89, poz. 590 oraz z 2009 r. Nr 11, poz. 59.

3.Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. Nr 113, poz. 985 z późn. zm.).

4.Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002r., Nr 147, poz.1229 z późn. zm.).

5.Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U z 1993 nr 91, poz. 421). 5.Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r.)

2. CEL PROCEDURY.

Celem procedur jest zwiększenie bezpieczeństwa uczniów i pracowników szkoły poprzez:

- wdrażanie zasad postępowania warunkujących bezpieczeństwo osób przebywających na terenie szkoły,
- usystematyzowanie zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych,
- zapewnienia sprawnej organizacji działań oraz przepływu informacji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na terenie szkoły,
- zapewnienie sprawnego przygotowania i przeprowadzenia bezpiecznej ewakuacji uczniów i pracowników szkoły z budynku.

3. PRZEDMIOT I ZAKRES STOSOWANIA PROCEDURY.

Procedura określa tryb postępowania oraz uprawnienia i odpowiedzialności osób realizujących niezbędne działanie począwszy od stwierdzenia symptomów wskazujących na konieczność podjęcia czynności związanych z ewakuacją uczniów i pracowników z budynku.

4. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI I FUNKCJONOWANIA SYSTEMÓW ALARMOWANIA.

1. Nad funkcjonowaniem systemu alarmowania na terenie szkoły nadzór sprawuje dyrektor placówki.
2. Sygnały alarmowe przekazywane są za pomocą syren alarmowych mechanicznych i elektronicznych.
3. Sygnały alarmowe i komunikaty ostrzegawcze mogą być wykorzystywane wyłącznie w sytuacji rzeczywistego zagrożenia.
4. Decyzję o ogłoszeniu sygnału alarmowego lub komunikatu ostrzegawczego,

w przypadku ujawnienia zagrożenia wynikającego z wtargnięcia uzbrojonego napastnika na teren placówki, podejmuje każdy z przeszkolonych i przygotowanych do tego pracowników placówki, wówczas, gdy: takie zagrożenie zauważy, będzie miał podejrzenie, że takie zagrożenie może za chwilę wystąpić lub taką informację o zagrożeniu otrzymał.

5. PODSTAWY URUCHOMIENIA PROCEDURY.

2. Zamach terrorystyczny (wtargnięcie uzbrojonego napastnika do szkoły).
3. Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego lub innego środka niebezpiecznego.

6. SPOSÓB OGŁOSZENIA ALARMU – SYSTEMY ALARMOWE.

W wypadku zagrożenia wymagającego ewakuacji jest sygnał dźwiękowy – **5 krótkich dzwonków** - uruchamiany za pośrednictwem instalacji dzwonkowej lub gdy nie ma zasilania tj. ustalenie hasła – **Napastnik!**

ODWOŁANIE ALARMU: wyłącznie przez dyrektora lub osobę przez niego upoważnioną, bezwzględnie po kontakcie i w uzgodnieniu z policjantem dowodzącym działaniami na miejscu zdarzenia Uwaga! Uwaga ! Uwaga! odwołuję alarm dla uczniów i pracowników szkoły.

Ewakuację należy prowadzić w sposób zorganizowany, kierując się ustaleniami procedury i aktualnie zaistniałą sytuacją.

Komunikat o ewakuacji powinien być dotrzeć do wszystkich osób znajdujących się w rejonie szkoły.

7. ZADANIA DYREKTORA SZKOŁY NA WYPADEK WTARGNIĘCIA NAPASTNIKA.

1. Systematyczne prowadzenie realistycznej oceny stanu zabezpieczeń przed uzbrojonym napastnikiem.
2. Sprawdzanie, czy zasady postępowania w sytuacji zagrożenia są znane wszystkim pracownikom, czy klucze od drzwi ewakuacyjnych są w miejscu wyznaczonym, itp.).
3. Wyznaczenie kierunku/drogi ewakuacji najlepiej od tej strony budynku, która nie posiada okien lub znajduje się za przeszkodą stałą, zza której nie widać zagrożonego budynku,
4. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia ewakuacji, wyznacza się miejsca do schronienia się: piwnice szkoły (szatnie).
5. Wyznaczenie miejsca zbiórki w bezpiecznej odległości od źródła zagrożenia, w miejscu niewidocznym z okien placówki oświatowej.
6. Organizowanie przeszkolenia pracowników na wypadek ataku napastnika oraz ćwiczeń, bądź instruktaży dla pracowników placówki, uczniów, dzieci.
7. Ograniczenie osobom nieuprawnionym dostępu do dokumentów i planów sytuacyjnych placówki. Wszystkie te informacje powinny być udostępnione służbom porządkowym: Państwowej Straży Pożarnej, Policji itp.

8. POWIADAMIANIE SŁUŻB RATOWNICZYCH O WTARGNIĘCIU UZBROJONEGO NAPASTNIKA.

1. Telefoniczne alarmowanie – wybranie numeru alarmowego 112 lub 997, - po zgłoszeniu się dyżurnego operatora spokojnie i wyraźnie należy podać:
    - miejsce zdarzenia,
    - rodzaj zdarzenia,
    - informacje o zagrożeniu życia i zdrowia ludzkiego,
    - liczbę napastników,
    - opis wyglądu napastników,
    - ilość i rodzaj broni,
    - liczbę ofiar i gdzie je widziano,
    - imię i nazwisko zgłaszającego,
    - numer telefonu, z którego nadawana jest informacja o zdarzeniu,
    - najszybszą/najbezpieczniejszą drogę dojazdu do miejsca zdarzenia,
    - po powiadomieniu nie należy odkładać słuchawki do chwili potwierdzenia przyjęcia zgłoszenia,
    - przyjmujący może zażądać: potwierdzenia zgłoszenia poprzez oddzwonienie, wykonania polecenia/instrukcji, dodatkowych informacji, które w miarę możliwości należy podać.
2. Jeżeli sytuacja nagle się zmieni, należy szybko o tym powiadomić operatora numeru 112 lub 997.
3. Po przybyciu na miejsce służb, jeżeli to możliwe, dyrektor szkoły przekazuje dodatkowe informacje, tj.:
    - ile osób opuściło budynek,
    - ile osób zostało w budynku i na jakich poziomach,
    - pokazać plany budynku i drogi ewakuacji,
    - gdzie ostatnio był widziany agresor,
    - czym przyjechał lub skąd przyszedł napastnik.

9. ZASADY POSTĘPOWANIA OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH NA TERENIE SZKOŁY NA WYPADEK WTARGNIĘCIA NAPASTNIKA.

1. Ucieczka z zagrożonego rejonu drogą ewakuacji, poza rejon zagrożenia.
2. Ewakuacja tylko w przypadku bezpośredniej bliskości wyjścia, z dala od źródła zagrożenia.
3. W przypadku zarządzenia ewakuacji:
    - należy zostawić wszystkie swoje rzeczy w miejscu, gdzie się znajdują,
    - skorzystać z wyznaczonej drogi ewakuacji,
    - po drogach ewakuacyjnych poruszać się szybko, unikać blokowania ruchu,
    - zatrzymywania się, czy też gwałtownego napierania na poruszających się z przodu,
2. Podczas ewakuacji:
    - zachować ciszę, spokój, rozwagę,

- udzielać pierwszej pomocy w miejscu bezpiecznym, jedynie wtedy, gdy nie ma to wpływu na własne bezpieczeństwo,
- ostrzegać o niebezpieczeństwie,
- w przypadku opadów deszczu, śniegu lub panującego zimna, przeprowadzić dzieci do budynku

6. Jeżeli bezpieczna ewakuacja nie jest możliwa:
- zamknąć drzwi,
- zastawić drzwi ciężkim meblami i ławkami,
- wyłączyć wszystkie światła,
- wyłączyć/wyciszyć wszystkie urządzenia elektroniczne,
- położyć się na podłodze z dala od drzwi i okien, zachować ciszę,
- jeżeli jest to możliwe udzielić pierwszej pomocy poszkodowanym,
- nie otwierać nikomu drzwi (służby ratownicze zrobią to same)
- Jeżeli nie mogliśmy się ewakuować lub ukryć albo zabarykadować w pomieszczeniu bezpiecznym, a nasze życie lub zdrowie jest bezpośrednio zagrożone w bezpośrednim kontakcie z napastnikiem, należy: WALCZYĆ, a jeżeli nie jesteśmy w stanie podjąć walki, to BŁAGAĆ O LITOŚĆ.

7. Podczas działań służb ratowniczych należy:
- zachować spokój,
- stosować się do wszystkich poleceń służb,
- nie trzymać nic w rękach,
- nie zadawać pytań podczas ewakuacji,
- unikać gwałtownych ruchów, alarmujących gestów itp.,
- poddać się kontroli bezpieczeństwa,
- jeżeli posiadamy istotne informacje o napastnikach lub ofiarach, przekazać je służbom ratowniczym.

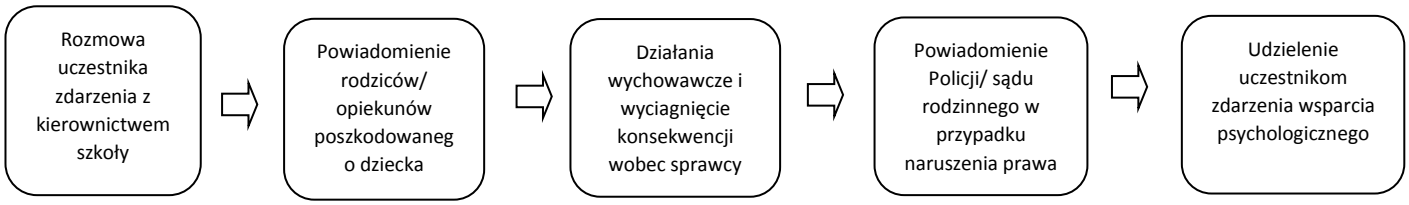
10. OBOWIĄZKI PRACOWNIKÓW PLACÓWKI OŚWIATOWEJ ZWIĄZANE Z WPROWADZENIEM „ZASAD ALARMOWANIA I POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WTARGNIĘCIA NAPASTNIKA”.

1. Zapoznanie się z rodzajami alarmów, komunikatów ostrzegawczych i sygnałów alarmowych, numerami telefonów służb ratowniczych i porządkowych.
2. Ćwiczenie umiejętności posługiwania się technicznymi środkami alarmowania i powiadamiania oraz znajomość miejsca ich rozmieszczenia w danej placówce.
3. Dysponowaniem numerami telefonów do kierownictwa placówki (dyrektora, zastępcy dyrektora, innych osób funkcyjnych).
4. Okresowe zapoznawanie się z instrukcją przeciwpożarową, planami ewakuacji oraz innymi instrukcjami i planami dotyczącymi m.in. rozmieszczenia głównych wyłączników energii elektrycznej, hydrantów, systemów alarmowych oraz posiadanie umiejętności posługiwania się nimi w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej.

PROCEDURA REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA CYBERPRZEMOCY

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
3. Wychowawca i pedagog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy (jeżeli jest znany i nieletni).
5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, wychowawca postępuje zgodnie z zasadami oceny negatywnego zachowania zawartymi w WSO.
6. W innych przypadkach pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia policję. Sporządza notatkę przechowywaną w dokumentacji pedagoga.
7. Wychowawca i pedagog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Standard procedury reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa cyfrowego

PROCEDURY REAGOWANIA NA CYBERPRZEMOC W SZKOLE.

1. **Ujawnienie przypadku cyberprzemocy.**

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc, może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele. Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy, procedura interwencyjna powinna obejmować:

- udzielenie wsparcia ofierze przemocy;
- zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia;
- wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

2. Ustalenie okoliczności zdarzenia.

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.

Po pierwsze jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora. Następnie pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.

Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków. Warto zadbać o udział nauczyciela informatyki w procedurze interwencyjnej, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy cyberprzemocy.

3. Zabezpieczenie dowodów.

Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.

Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.

Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy warto korzystać z pomocy nauczyciela informatyki.

Jak zarejestrować dowody cyberprzemocy?

- **Telefon komórkowy**

Nie kasuj wiadomości. Zapisuj wszystkie zarówno tekstowe, jak i nagrane na pocztę głosową w pamięci telefonu.

- **Komunikatory**

Niektóre serwisy pozwalają na zapisywanie rozmów. Możesz również np. skopiować rozmowę, wkleić do dokumentu Word (lub innego edytora tekstu), zapisać i wydrukować.

- **Strony Serwisów Społecznościowych, www**

Aby zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij jednocześnie klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej" w dokumencie Word.

- **Czat**

Podobnie jak w przypadku stron www, jeśli chcesz zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej" w dokumencie Word. Możesz też po prostu wydrukować interesującą cię stronę.

- **E-mail**

Wydrukuj wiadomość, prześlij ją do nauczyciela lub pedagoga, który zajmuje się ustaleniem okoliczności zajścia. Zachowanie całości wiadomości, a nie tylko samego tekstu jest bardziej pomocne, ponieważ zawiera informacje o jej pochodzeniu.

4. Identyfikacja sprawcy.

Młodzi ludzie często mają złudne przekonanie, iż nowe technologie zapewniają im pełną anonimowość. Jak przekonują specjaliści, istnieje wiele sposobów identyfikacji źródła cyberprzemocy. Osoby zajmujące się ustalaniem okoliczności zajścia powinny mieć jednak świadomość, iż znalezienie miejsca pochodzenia materiału nie zawsze oznacza odnalezienie osoby, która jest za zdarzenie odpowiedzialna.

Wielu sprawców cyberprzemocy posługuje się „skradzioną tożsamością", wykorzystując telefony innych uczniów, profile w serwisach społecznościowych, ich konta pocztowe itp. do wysyłania wiadomości bądź zamieszczania krzywdzących materiałów. Trudności z wykryciem „ Cyber agresora" mogą pojawić się również w sytuacji, gdy materiał przesyłany jest między telefonami komórkowymi drogą bezprzewodową lub wiadomości tekstowe na telefon wysyłane są z bramki internetowej.

Jak pokazuje praktyka, w większości przypadków identyfikacja agresora nie jest zbyt trudna. Ofiary cyberprzemocy często potrafią wskazać sprawcę, którym najczęściej okazuje się być kolega ze szkoły, bądź przynajmniej mają przypuszczenie, kto może nim być.

<u>Co może pomóc w identyfikacji sprawcy?</u>

- **Świadkowie** – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe" strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony.
- **Kontakt z dostawcą usługi internetowej** – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z policją.
- **Kontakt z operatorem sieci komórkowej** w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko policji.

Gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

- W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się, ustalić należy bezwzględnie powiadomić Policję

5. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy.

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi powinien podjąć dalsze działania.

Rozmowa z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy; jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środkach dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii;
- jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły;

  w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

6. Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy.

Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły. Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej" przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych.

Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi;

- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował, i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości;
- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

Podejmując decyzję rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;
- czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji), jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.; motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;

7. Działania wobec ofiary cyberprzemocy.

- Wsparcie psychiczne

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy:

Należy zapewnić taka osobę, że dobrze zrobiła, mówiąc o tym, co się stało, że się ją rozumie i widzi, że jest jej trudno ujawnić to, co ją spotkało, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niej, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się jej pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne. Należy być bardzo uważnym na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

- Porada

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania. Należy poradzić uczniowi, aby:

Nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp. Nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je osobie dorosłej. Zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego itp. Jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.

- Monitoring

Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

8. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie.

Profesjonalną opieką należy otoczyć także świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajścia. Osoby podejmujące działania interwencyjne muszą mieć świadomość skutków, jakie działania te niosą nie tylko dla ofiar, ale i świadków zdarzeń. Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał, informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.

Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia – uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladowań, obawiają się etykiety „donosiciela". Pedagog powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie i poczucie bezpieczeństwa u takiego ucznia oraz wykazać dla niego zrozumienie i empatię.

Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metody wyjaśniania sprawy, czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań, ze względu na bezpieczeństwo i nie narażanie go na odwet ze strony agresora. Nie zadbanie o tego rodzaju podstawowe zasady bezpieczeństwa może sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i pokrzywdzonych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

<u>Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc:</u>

- Powiedz, że dobrze zrobił, zgłaszając fakt przemocy.
- Powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.
- Zapewnij o swojej dyskrecji.
- Nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję).
- Pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.
- Zadbaj o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

Sporządzenie dokumentacji z zajścia

Pedagog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń. Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu. Jeśli zostały

zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.).

9. Współpraca szkoły z policją i sądem rodzinnym.

Praca wychowawcza i profilaktyczna szkoły polega między innymi na utrzymywaniu kontaktów z przedstawicielami organów ścigania oraz z sądem rodzinnym. Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania sądu rodzinnego czy policji i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego, a mianowicie:

- jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;
- gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z Ustawy o postępowaniu z nieletnimi. W 2004 r. Rada Ministrów przyjęła Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży, który zawiera między innymi moduł Procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją …, w którym przybliżone zostały zadania szkoły w tym zakresie i możliwości jej współpracy z policją, gdy uczeń przejawia zachowania świadczące o demoralizacji bądź popełnia czyn karalny

Poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści itp.) powinny zostać bezwzględnie zgłoszone na policję. Zgłoszenia dokonuje dyrektor szkoły.

W placówkach oświatowych wyznaczeni zostali koordynatorzy ds. bezpieczeństwa, którzy integrują działania wszystkich podmiotów szkolnych i współpracują również, obok dyrektora placówki, z policją (Uchwała Rady Ministrów nr 186/2006 w sprawie działalności administracji rządowej przeciwko przemocy w szkołach i placówkach). Pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z policją, specjaliści ds. nieletnich oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

W ramach ogólnej współpracy szkoły z policją mogą być organizowane:

- spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli, dyrektora szkoły z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich dotyczące zagrożeń cyberprzemocą w środowisku lokalnym;
- spotkania młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, na temat zasad bezpieczeństwa oraz sposobów unikania zagrożeń związanych z cyberprzemocą;

- wspólny udział (szkoły i policji) w lokalnych programach profilaktycznych, związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem przemocy/cyberprzemocy i przestępczości nieletnich.

Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacji, gdy ujawnione zostanie naruszenie prawa. W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia policję należy wezwać natychmiast. Warto także zaprosić policjanta – specjalistę ds. nieletnich, gdy wyczerpane zostaną środki wychowawcze możliwe do zastosowania przez szkołę. Policja udziela pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych problemów, mogących mieć podłoże przestępcze. Każda wizyta policjanta w szkole dotycząca uczniów powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi lub uzgodniona z innym pracownikiem szkoły (koordynatorem ds. bezpieczeństwa).

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA UCZNIA NA LEKCJI, STWARZAJĄCEGO ZAGROŻENIE DLA BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA WŁASNEGO ORAZ INNYCH

1. Podjęcie przez nauczyciela próby wyciszenia zachowania agresywnego ucznia poprzez rozmowę z uczniem.
2. W sytuacji, gdy uczeń rzuca przedmiotami wyposażenia klasy nauczyciel wydaje polecenie innym uczniom schowania się pod ławkami.
3. W przypadku, kiedy rozmowa ani żadne próby wyciszenia nie skutkują , nauczyciel zawiadamia telefonicznie w kolejności : pedagoga /dyrektora /wychowawcę/ innego nauczyciela o zaistniałej sytuacji.
4. Zabranie ucznia z lekcji przez innego nauczyciela. Zaprowadzenie do gabinetu pedagoga szkolnego. W przypadku braku takiej możliwości zapewnienie bezpieczeństwa pozostałym uczniom poprzez wyprowadzenie ich z klasy przez innego nauczyciela np. do świetlicy szkolnej.
5. W sytuacji koniecznej nauczyciel ma możliwość przytrzymania ucznia w sposób niezagrażający bezpieczeństwu ucznia ani nauczyciela.
6. Poinformowanie rodziców o zachowaniu ucznia i zabraniu go z lekcji.
7. W sytuacji bardzo agresywnego zachowania (grożenie, napaść fizyczna, pobudzenie fizyczne, niemożność uspokojenia przez nauczyciela), zawiadomienie rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i/lub Pogotowia Ratunkowego lub Policji.
8. Po jednorazowym agresywnym zachowaniu rodzic (prawny opiekun) podpisuje zgodę na przytrzymanie dziecka w sytuacjach, kiedy jego zachowanie zagraża bezpieczeństwu i/lub zdrowiu jego i innych uczniów.
9. Brak takiej zgody jest podstawą do wzywania Pogotowia Ratunkowego lub Policji w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych.
10. Przeprowadzenie rozmowy z rodzicami (prawnymi opiekunami) przez pedagoga szkolnego, wychowawcę w celu dobrania odpowiednich form pomocy dla dziecka.
11. W przypadku kolejnych zachowań agresywnych ucznia, braku współpracy z rodzicami Szkoła kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego Wydział Spraw Nieletnich.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UCZNIA UNIEMOŻLIWIAJĄCEGO PROWADZENIE LEKCJI

(wulgaryzmy, głośne rozmowy, brak reakcji na uwagi i polecenia nauczyciela)

1. Nauczyciel podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemu.
2. Wpisanie uwagi odnośnie zachowania ucznia do dziennika.
3. Powiadomienie wychowawcy klasy o zachowaniu ucznia.
4. Przeprowadzenie przez wychowawcę rozmowy z uczniem.
5. Powiadomienie rodziców (prawnych opiekunów).
6. Skierowanie ucznia na rozmowę z pedagogiem.
7. W sytuacji, kiedy uczeń w dalszym ciągu używa wulgaryzmów, swoim zachowaniem uniemożliwia prowadzenie lekcji, przeprowadzona zostaje rozmowa z dyrektorem szkoły i pedagogiem w obecności rodziców.
8. Zastosowanie wobec ucznia konsekwencji zgodnych ze Statutem Szkoły.
9. W przypadku wyczerpania przez szkołę możliwych środków oddziaływań, szkoła powiadamia Specjalistę ds. Prewencji Nieletnich lub Sąd Rodzinny i Nieletnich.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU EWAKUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Za planowanie, przygotowanie i nadzór nad ewakuacją osób niepełnosprawnych odpowiada Dyrektor PSP6 oraz wszyscy pracownicy szkoły.
2. Ewakuację osób niepełnosprawnych wszczyna się wraz z podjęciem zarządzenia o ewakuacji szkoły/placówki.
3. Osoby niepełnosprawne są informowane o zagrożeniu zgodnie z ogólną procedurą zagrożenia kryzysowego ustaloną w placówce.
4. Kolejność ewakuacji odbywa się zgodnie z planem ewakuacji szkoły. Niepełnosprawni uczniowie są ewakuowani wraz ze swoimi klasami w asyście nauczycieli wspomagających oraz nauczycieli którzy w danej chwili nie mają pod opieką żadnej klasy. W przypadku, kiedy wszyscy nauczyciele są zajęci opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przejmuje pedagog szkolny. W Momencie ogłoszenia alarmu nauczyciele udają się do klas w których przebywają niepełnosprawni uczniowie, przejmują opiekę nad uczniem niepełnosprawnym i pomagają mu bezpiecznie opuścić budynek. Nauczyciel pozostaje z uczniem niepełnosprawnym do momentu zakończenia ewakuacji.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU, GDY RODZICE LUB OPIEKUNOWIE NIE ODEBRALI DZIECKA ZE ŚWIETLICY SZKOLNE W WYZNACZONYM CZASIE

1. Wychowawca świetlicy kontaktuje się z rodzicami bądź opiekunami dziecka, wskazanymi w karcie zapisu dziecka do świetlicy szkolnej.
2. Ustala jak najszybszy czas odbioru dziecka nie przekraczający 30 minut.
3. Gdy taka sytuacja powtarza się rodzic zostaje pouczony, iż w przypadku dalszego nieterminowego odbierania dziecka, może ono zostać przekazane pod opiekę odpowiednim organom (policja).
4. W sytuacji gdy nauczyciel nie może nawiązać kontaktu z rodzicami bądź opiekunami dziecka, nauczyciel informuje dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
5. Nauczyciel jest zobowiązany do wezwania policji, w celu ustalenia miejsca pobytu opiekunów prawnych ucznia i zapewnienie uczniowi dalszej opieki. Do czasu ustalenia miejsca pobytu dziecko pozostaje pod opieką nauczyciela i funkcjonariusza policji. Po ustaleniu miejsca pobytu opiekunów, policja w obecności nauczyciela przekazuje ucznia opiekunowi/rodzicowi.
6. W przypadku braku możliwości niezwłocznego ustalenia miejsca pobytu rodziców/opiekunów dziecko przekazywane jest policji, w celu zapewnienia opieki przez właściwy ośrodek opiekuńczo-wychowawczy.